

NORGES HØYESTERETT

Den 22. mai 2012 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Tjomsland, Skoghøy og Øie i

HR-2012-01085-U, (sak nr. 2012/779), sivil sak, anke over kjennelse:

Bergen kommune

(Kommuneadvokaten i Bergen v/advokat Karstein Rye)

mot

Sponviken borettslag

(advokat Per Magnus Falnes)

avsagt slik

K J E N N E L S E:

- (1) Saken gjelder spørsmål om avvisning av søksmål som følge av oversittelse av søksmålsfrist etter eiedomsskattelova § 23, jf. ligningsloven § 11-1 nr. 4.
- (2) Sponviken borettslag i Bergen kommune består av 72 boenheter fordelt på flere boligblokker. Ved en omtaksering av eiendommen i 1984 ble beregningsgrunnlaget for eiendomsskatt økt betydelig, etter det opplyste med virkning fra 1. januar 1987.
- (3) I 2009 erkjente kommunen at det i beregningsgrunnlaget var lagt til grunn et for høyt bruttoareal. Etter krav fra borettslaget om tilbakebetaling av for mye innbetalt eiendomsskatt, meddelte kommunen ved skriv 17. desember 2009 at den ville refundere det som var betalt for mye for årene 2006-2008, og at nytt beregningsgrunnlag ville bli benyttet for 2009. Borettslaget fikk etter dette utbetalt 392 744 kroner. Som begrunnelse for å avgrense tilbakebetalingen til tiden fra 2006, viste kommunen til hovedregelen i foreldelsesloven § 2. Borettslaget anførte imidlertid at foreldelsesloven § 10 kom til anvendelse, og at kommunen derfor pliktet å foreta tilbakebetaling for en periode på 13 år.
- (4) Borettslaget tok ut forliksklage 5. februar 2010, men forliksrådet besluttet 20. mai 2010 å innstille behandlingen av saken. Stevning ble tatt ut 7. januar 2011, med krav om at kommunen skulle betale 904 277 kroner med tillegg av renter, for årene 1996-2005. Kravet var prinsipielt et tilbakebetalingskrav bygget på læren om *condictio indebiti*, subsidiært et erstatningskrav. Kommunen nedla påstand om avvisning av søksmålet under henvisning til

søksmålsfristen på seks måneder etter eiedomsskattelova § 23, jf. ligningsloven § 11-1 nr. 4.

- (5) Bergen tingrett besluttet å avgjøre avvisningsspørsmålet særskilt, og avsa 7. juni 2011 kjennelse med slik slutning:

"1. Saken avvises.

2. Hver av partene bærer egne sakskostnader."

- (6) Borettslaget anket kjennelsen til Gulating lagmannsrett, som 15. februar 2012 avsa kjennelse med slik slutning:

"1. Søksmålet fremmes for så vidt gjelder kravet om erstatning begrunnet med feil ved skattetakstvedtaket i 1984.

2. For øvrig avvises søksmålet.

3. Kostnadsavgjørelsen for tingrett og lagmannsrett utsettes til realitetsavgjørelsen i saken."

- (7) Lagmannsrettens kjennelse innebærer at søksmålet avvises for så vidt gjelder kravet om tilbakebetaling på grunnlag av læren om *condictio indebiti*, men fremmes for så vidt gjelder kravet om erstatning på grunnlag av alminnelige erstatningsrettslige regler.

- (8) *Bergen kommune* har anket til Høyesterett over den del av kjennelsen som går ut på å fremme deler av søksmålet (slutningen punkt 1). Anken gjelder prinsipalt rettsanvendelsen, subsidiært saksbehandlingen, og det er i korte trekk anført:

- (9) Lagmannsretten har feilaktig lagt til grunn at det ansvarsbetingende forhold "ligger utenfor ligningsvedtaket", jf. blant annet Rt. 2006 side 1265, slik at søksmålsfristen i eiedomsskattelova § 23, jf. ligningsloven § 11-1 nr. 4, ikke får anvendelse. Det som er påberopt som grunnlag for erstatningskravet, er at den feilaktige takseringen fra 1984 er lagt til grunn for hvert enkelt skatteår fra 1996 til 2005. Det er altså påberopt feil i det faktiske grunnlaget for ligningsvedtakene, og dette ligger ikke "utenfor ligningsvedtaket". Lagmannsrettens forståelse vil føre til at søksmålsfristen lett kan omgås ved at skattyter omformulerer sitt krav til et erstatningskrav.

- (10) Lagmannsrettens kjennelsesgrunner er mangelfulle, ved at det ikke er gitt en tilstrekkelig begrunnelse for hvorfor det påberopte ansvarsgrunnlaget – feilen ved takseringen – "ligger utenfor ligningsvedtaket".

- (11) Det er nedlagt slik prinsipal påstand:

"1. Saken avvises.

2. Bergen kommune tilkjennes sakskostnader for alle instanser."

- (12) Videre er det nedlagt slik subsidiær påstand:

"1. Gulating lagmannsretts kjennelse oppheves for så vidt gjelder slutningens post 1.

2. Bergen kommune tilkjennes sakskostnader for Høyesterett."

- (13) *Sponviken borettslag* har i korte trekk anført:

- (14) Lagmannsrettens rettsanvendelse er korrekt. Feilen som anføres som ansvarsbetingende, ble begått ved takseringen i 1984. Takseringen utføres av en takstnemnd og utgjør et eget forhold, selv om den danner grunnlag for senere skattevedtak. I tråd med Rt. 2006 side 1265 og Rt. 2006 side 1281 er det tale om forhold som "ligger utenfor ligningsvedtaket", og som derfor ikke omfattes av søksmålsfristen i ligningsloven § 11-1 nr. 4.
- (15) Lagmannsrettens begrunnelse er grundig nok til at den kan prøves.
- (16) Det er nedlagt slik påstand:

"1. Anken forkastes for så vidt angår lagmannsrettens kjennelse punkt 1 og 2.

2. Sponviken borettslag tilkjennes saksomkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett."

- (17) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er en videre anke hvor utvalget bare kan prøve lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning, jf. tvisteloven § 30-6.
- (18) Søksmål fra en skattepliktig til prøving av en ligningsavgjørelse må reises innen 6 måneder etter at skatteoppgjøret eller endringsvedtak ble sendt skattyteren, se ligningsloven § 11-1 nr. 4. Eieendomsskatteleva § 23 slår fast at blant annet ligningsloven § 11-1 nr. 4 "gjeld på tilsvarende vis for søksmål og tvistar for tingretten i sak om tvangsfullføring og mellombels sikring om eieendomsskatt".
- (19) Utvalget finner det klart at disse reglene som utgangspunkt også gjelder ved søksmål hvor et skattevedtak angripes på grunnlag av feil ved takseringsvedtaket, jf. blant annet forutsetningsvis Rt. 1991 side 416 på side 421. Spørsmålet er om det likevel er grunnlag for lagmannsrettens konklusjon om at de anførte erstatningsbetingende omstendigheter "ligger utenfor ligningsvedtaket", slik dette kriteriet er forstått i Rt. 2006 side 1265, Rt. 2006 side 1281 og Rt. 2010 side 1500.
- (20) Lagmannsretten begrunner sitt syn slik:
- "... Også i denne sammenheng vil det enkelte års skattefastsettelse inngå som ledd i årsaksrekken, og det beløp som kreves erstattet er sammenfallende med det påstått for meget innbetalte beløp i eiendomsskatt. Slik det framgår av Høyesteretts kjennelse i Rt-2006-1281, er dette imidlertid ikke avgjørende, dersom de anførte omstendigheter som påberopes som ansvarsbetingende, 'ligger utenfor ligningsvedtaket'. I saken her finner lagmannsretten at de beste grunner taler for at den påståtte uaktsomhet begått av noen som handlet på kommunens vegne i 1984 ved fastsettelsen av nytt og feilaktig beregningsgrunnlag utgjør en slik myndighetshandling utenfor de enkelte års skattevedtak som faller utenfor fristregelen i esktl. § 23 jfr. lignl. § 11-1 nr. 4. Søksmålet blir etter dette å fremme for så vidt kravet er begrunnet i de erstatningsrettslige anførsler som nevnt."**
- (21) Avgjørelsene i Rt. 2006 side 1265, Rt. 2006 side 1281 og Rt. 2010 side 1500 gjaldt erstatnings- og tilbakebetalingskrav som følge av skattlegging i strid med EØS-avtalen.
- (22) I Rt. 2006 side 1265 avsnitt 38 flg. drøftes formuleringen "Søksmål ... til prøving av ligningsavgjørelse" i skattebetalingsloven § 48 nr. 5, som nå er videreført i ligningsloven § 11-1 nr. 4. Avsnitt 38-40 lyder:

"(38) Det sentrale spørsmål i saken er hvilke søksmål som omfattes av denne fristbestemmelsen. Søksmålet må for det første være et søksmål reist av en skattepliktig. Og for det annet må det gjelde 'prøving av ligningsavgjørelse'. Bestemmelsen omfatter dermed etter sin ordlyd de ordinære skattesaker, hvor et ligningsvedtak kreves opphevet som følge av uriktig anvendelse av

skatteloven, galt faktum eller feil ved saksbehandlingen.

(39) I tillegg til slike søksmål må fristregelen etter mitt syn nødvendigvis også omfatte et fullbyrdelsessøksmål med krav om tilbakebetaling av for meget innbetalt skatt - også når kravet angis å være et erstatningskrav – når det bygger på anførsler som utelukkende gjelder ligningsvedtakets gyldighet. Det sentrale vurderingstema i en slik sak vil være nøyaktig det samme som hvor et ligningsvedtak skal prøves i en ordinær skattesak. Som påpekt både av Borgarting lagmannsrett i kjennelsen av 23. april 2004 i Glarion Marine-saken og i lagmannsrettens kjennelse i den foreliggende sak, tilsier hensynet til å hindre omgåelse at § 48 nr. 5 må forstås slik at søksmålsfristen også gjelder for slike erstatningssaker.

(40) Annerledes er situasjonen dersom det forhold som påberopes som ansvarsbetingende, ligger utenfor ligningsvedtaket. I slike tilfeller kan saken ikke anses som sak 'til prøving av ligningsavgjørelse' og fristen i § 48 nr. 5 får da ikke anvendelse."

(23) Høyesterett fant det "klart at et erstatningskrav begrunnet i mangelfull oppfyllelse av statens lojalitetsplikt etter EØS-avtalen, også i tilfeller som det foreliggende, faller utenfor fristen i skattebetalingsloven § 48 nr. 5" (avsnitt 42), og at det ikke var avgjørende "at domstolene ved behandling av et erstatningskrav må ta stilling til om skattyteren uten det påståtte ansvarsbetingende forhold fra statens side, ville ha blitt ilignet en lavere skatt" (avsnitt 43).

(24) Det heter også mer generelt i avsnitt 45:

"(...) Det er verken i loven eller i lovforarbeidene holdepunkter for at fristen også er ment å skulle gis anvendelse på søksmål om erstatning basert på erstatningsbetingende forhold løst fra selve ligningsvedtaket. Slike forhold vil for øvrig – som i denne sak – lett kunne bli kjent for skattyteren først etter utlegging av skattelisten for det enkelte år, som er utgangspunktet ved beregningen av fristen i § 48 nr. 5. Skulle fristen også anvendes på slike erstatningskrav, ville det innebære at skattyteren ofte ikke ville ha mulighet for å få fremmet sitt krav."

(25) I Rt. 2010 side 1500 heter det i avsnitt 64:

"Kjennelsene i Edquist- og Canica-sakene utelukker ikke at det kan tenkes tilbakesøkningskrav som kan bygge på et annet grunnlag enn feil ved ligningen, og at søksmålsfristen da ikke vil få anvendelse. Jeg finner det imidlertid klart at noe slikt alternativt grunnlag ikke er anført i denne saken. Søksmålsfristen i skattebetalingsloven kan ikke formuleres bort. Det avgjørende må være hvilken myndighetshandling som reelt sett gir grunnlag for tilbakesøkningskravet, og i denne saken er de foretatte skattebetalinger alene knyttet til den uriktige ligning."

(26) Etter utvalgets syn bygger lagmannsretten på en for snever forståelse av "Søksmål ... til prøving av en ligningsavgjørelse" i ligningsloven § 11-1 nr. 4 når den har funnet at et takseringsvedtak er et forhold "utenfor ligningsvedtaket". Avgjørelsene i Rt. 2006 side 1265, Rt. 2006 side 1281 og Rt. 2010 side 1500 kan ikke gi grunnlag for lagmannsrettens lovforståelse. De gjaldt spørsmålet om staten hadde oppfylt sine forpliktelser etter EØS – avtalen, og stod i en helt annen stilling enn nærværende sak. Lagmannsrettens kjennelse må etter dette oppheves.

(27) Bergen kommune har krevd sakskostnader for alle instanser. Kommunen har fått medhold fullt ut og bør tilkjennes sakskostnader for Høyesterett etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første og andre ledd. Kravet på 20 160 kroner – som utgjør 15 000 kroner i salær og 5 160 kroner i ankegebyr – tas til følge. Sakskostnadsavgjørelsen for tingrett og lagmannsrett utsettes til lagmannsrettens avgjørelse av avvisningsspørsmålet, jf. § 20-8 tredje ledd.

(28) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING:

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Sponviken borettslag til Bergen kommune 20 160 – tyvetusenett hundreogseksti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign)

Steinar Tjomsland
(sign)

Toril M. Øie
(sign)

Riktig utskrift: